

Managementul Riscului
pentru
Instituțiile Financiare Nebancare

**Abordarea Riscului
prin
Prisma Portofoliului**

Aplicație pentru Societățile de Leasing

Definiția Riscului

- *Riscul reprezintă probabilitatea ca realitatea să difere de așteptările inițiale*
- În cazul instituțiilor financiare, cel mai important risc este riscul de neplată (*Risk of Default*). Deși cel mai bun client este cel ce plătește cu întârziere, riscul de neplată presupune probabilitatea ca un client să înceteze plățile pentru o anumită perioadă de timp (iar contractul să fie reziliat)

Abordarea Generală

- Instituțiile financiare încearcă să determine dacă aplicanții sunt **capabili și dispuși** să returneze creditul și dobânzile.
- În plus, pentru situații neașteptate - când clienții nu sunt **și capabili și dispuși** să onoreze contractul de credit, se solicită **garanții** suplimentare (*exit strategy*).

Analiza Riscului

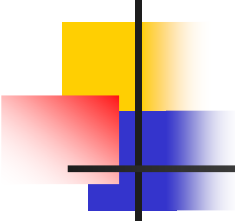
- Fiecare aplicație este analizată prin prisma celor 3C:
 - 1. Capacitate
 - 2. Caracter
 - 3. Colateral

Sistemul 3C – CAPACITATE

Poate clientul să returneze creditul și dobânzile?

- Pe baza veniturilor și cheltuielilor estimate, se analizează solvabilitatea clientului și se determină plafonul maxim de creditare

Sistemul 3C – CHARACTER

Deși are capacitate, va (dori) clientul să returneze creditul și dobânzile?

- Se analizează comportamentul clientului privind creditele anterioare (*credit history & payment performance*) și stabilitatea la locul de muncă sau la actuala reședință

Sistemul 3C – COLATERAL

Dacă clientul nu va avea capacitate sau nu va dori să returneze creditul și dobânzile, cum ne vom recupera creanțele?

- Se analizează ce active pot fi solicitate drept garanție (conturi bancare ori alte proprietăți mobiliare și imobiliare) pentru acoperirea eventualelor pierderi în caz de neplată

Riscul de neplată

RISC INTRINSEC:

(elemente ce depind de consumator)

- Plăți la timp
- Supra-îndatorare
- Protecția activelor deținute (asigurări)
- Gestionarea veniturilor și cheltuielilor lunare

RISC EXTRINSEC

(elemente ce NU depind de consumator)

- Stabilitatea veniturilor (a locului de muncă)
- Stabilitatea cheltuielilor (ex. cresc ratele lunare din cauza riscului valutar)

Estimarea pierderilor potențiale

- Pierderile estimative pot fi calculate conform formulei:

$$E(P) = PD * LGD * EAD$$

unde:

- E(P) – pierderea estimată / așteptată
- PD – probabilitatea de încetare a plăților (*Probability of Default*)
- LGD – procentul din creanțele de recuperat ce nu se recuperează în cazul încetării plăților (*Loss Given Default*) = 1 – rata de recuperare
- EAD – suma creanțelor la momentul încetării plăților (*Exposure at Default*)

PD – Probabilitatea de neplată

- Conform BASEL II, un client este considerat în situație de neplată dacă are debite neachitate de 90 de zile. În aceste condiții, finanțatorul poate rezilia contractul leasing
- PD este procentul de creanțe restante mai mult de 90 de zile din total creanțe
- PD este corelată cu ciclul economic. Astfel, în perioadele de expansiune PD scade, iar în perioadele de recesiune PD crește

LGD – creanțe nerecuperabile

- LGD se exprimă ca procent din total creanțe
- LGD se calculează ca $1 - \text{Rata recuperărilor}\%$
- În determinarea acestui indicator se ține cont de toate veniturile și cheltuielile ce apar ca urmare a rezilierii contractului de leasing și a recuperării creanțelor
- Sumele încasate sau cheltuite în viitor se actualizează cu rata de dobândă aferentă
- Studiile europene arată că LGD pentru creditele comerciale se află între 31% - 40% iar pentru creditele de consum în jurul a 27%

Managementul Riscului

Management PASIV

Abordarea Individuală

Clienții sunt încadrați în aceeași clasă de risc și au aceeași rata a dobânzii

Management ACTIV

Abordarea de Portofoliu

Clienții sunt încadrați în clase diferite de risc și au rate de dobândă diferite

Managementul PASIV

Abordarea individuală a riscului presupune analiza în detaliu a fiecărui factor din Sistemul 3C

Avantaje:

- Sunt finanțați doar clienții ce demonstrează că pot și vor dori să plătească și oferă garanții suficiente
- Portofoliul de clienți are risc redus
- Cheltuieli relativ mici cu urmărirea și executarea debitorilor

Dezavantaje:

- Acest segment de piață, ce conține clienți cu înaltă calitate, este foarte îngust
- Competiția acerbă pe acest segment de piață determină o rentabilitate redusă (rata dobânzii este foarte mică)
- Potențial scăzut de creștere, cotă de piață în pericol

Managementul ACTIV

Abordarea de portofoliu a riscului presupune analiza globală a fiecărui factor din Sistemul 3C, la nivel de grup de clienți

Avantaje:

- Sunt finanțați și clienții ce nu pot demonstra că pot și vor dori să plătească și cei ce nu oferă garanții suficiente
- Competiție redusă pe acest sector
- Potențial mare de creștere
- Profitabilitate ridicată
- Cheltuieli mai reduse de analiză
- Răspuns rapid oferit clienților

Dezavantaje:

- Portofoliul de clienți are risc mare, în special extrinsec (portofoliu mai sensibil la evoluțiile sectoarelor de activitate)
- Cheltuieli relativ mari cu urmărirea și executarea debitorilor
- Creșterea cheltuielilor fixe, necorelată cu o creștere corespunzătoare a veniturilor, poate afecta performanța financiară

Abordarea de Portofoliu

- Clienții se înscriu în diferite clase de risc, în funcție de anumite criterii prestabilite, pe baza unui credit-scoring
- Credit-scoring-ul trebuie să țină cont de *worst case scenario* și poate permite chiar finanțarea pe bază de colateral
- În rata dobânzii, se include și o primă de risc corespunzătoare clasei de risc a clientului ca protecție împotriva riscului de neplată

Dobânda cu risc de neplată

- Spre exemplu, dacă clienții din clasa de risc C au o pierdere cauzată de neplată **d** în valoare de 2,78%, acesta fiind procentul din creanțe ce se pierde cu acești clienți, iar rata standard **n** a dobânzii este de 7% pe an, atunci dobânda nominală **r** ce trebuie oferită clienților de risc C este:

$$r = (1 + n) / (1 - d) - 1$$

- Adică, $r = 10,06\%$. Astfel, chiar dacă $d = 2,78\%$ din total creanțe se pierde, veniturile din dobânzile încasate, de la clienții C care plătesc, acoperă pierderile celorlalți și asigură un randament mediu pe întreaga clasă C egal cu dobânda standard de 7% p.a. ($d\% = PD\% * LGD\%$)
- În acest caz, prima de risc **p**, inclusă în rata de dobândă, este de 3,06% ($p = r - n$).

Exemplu practic

- O societate de leasing are următorul portofoliu de clienți, pe clase de risc:

Clasa Risc	EAD	Pondere	PD	LGD	Pierderi
A	25.500.000	15%	1,25%	60,0%	191.250
B	93.500.000	55%	3,75%	50,0%	1.753.125
C	51.000.000	30%	5,00%	40,0%	1.020.000
Total	170.000.000	100%	3,75%	48,5%	2.964.375

Dobânda activă

- Să presupunem că societatea de leasing se refinanțează la o dobândă pasivă de 5,5% (EURIBOR6m + 175bps) iar ponderea fondurilor proprii în total capital este de 14%.
- Costul mediu ponderat al capitalului este de 4,73%
- La o marjă dorită de 2%, dobânda activă așteptată este de 6,73%

Protecție prin primă de risc

Ca urmare a estimărilor privind pierderile potențiale, se introduce în rata nominală a dobânzii o primă de risc diferențiată pe fiecare clasă:

Clasa Risc	Pondere	Dobânda fără risc	Pierderi - d%	Dobânda cu risc
A	15%	6,73%	0,750%	7,54%
B	55%	6,73%	1,875%	8,03%
C	30%	6,73%	2,000%	8,16%
Total	100%	6,73%	1,744%	7,88%

Concluzii

- Riscul de neplată trebuie estimat anterior acordării finanțării. Se recomandă utilizarea datelor pe ultimii 5 ani, pe durata întregului ciclu economic
- Clienții trebuie să fie clasificați în funcție de risc altfel se pierde un avantaj competitiv: clienții buni aleg un alt finanțator ce are dobânda mai mică iar clienții răi-platnici sunt atrași de dobânzile relativ mici
- Orice decizie de creditare trebuie să țină cont scenariile posibile și probabilitățile de apariție a situațiilor de neplată, precum și de rata recuperărilor
- În cazul leasing-ului, se recomandă novația de contract de leasing și nu fructificarea bunului pe piața de second-hand
- În managementul riscului, finanțatorul trebuie să țină cont de efectele de portofoliu, de structura activelor și pasivelor dar și de situația macroeconomică previzionată pe orizontul de timp analizat.